

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי י"ד חשון תשפ"ב | דף היומי בבלי: ראש השנה יא | דף הכולל: ביצה יא.
דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד סעיף ד'.
מוסר: חובת השמירה - פרק ב' מ"זה יהיה שייך" עד תחילת פרק ג'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק כב 'שגאת הרבנות' עד פרק כד 'וכבר מצאנו שהמלאכים'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

מדוע פרץ הגר"א ארלנגר זצ"ל בבכי באמצע השיעור? | האם האנגלים ניסו להביא את העץ של אברהם אבינו למוזיאון הבריטי? | 2254

יהלומים מגדולי ישראל

הוא היה אז כמעט בן 70, תורתו התבדרה בכל בתי המדרשות, ובכל זאת היה בוכה בדמעות ממש ב'אתה חונן', ב'השיבנו אבינו לתורתך' ועוד... מאחר שזכיתי להתפלל לידו שנות לימודי בשיבה, זכיתי לגלות את סודו הקבוע...

תלמידו של הגאון הגדול רבי אברהם ארלנגר זצ"ל בעל ה'ברכת אברהם', הרב הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א, מראשי ישיבת 'משאת המלך', בזכרונות ראשונים רווי כאב וגעגוע • ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני

התבדרה בכל בתי המדרשות בתבל והעמיד אלפי תלמידים, ובכל זאת היה בוכה, מתחנן, מתחטא אל קונו, בברכת 'אתה חונן', בברכת 'השיבנו אבינו לתורתך, ועוד, ממש בוכה בדמעות ואומר, מעט בקול ובסערת הלב 'חננו מאיתך דעה בינה והשכל', בבכיות גדולות, כך בכל יום ויום.

מאחר שזכיתי לעמוד לידו בתפילה, באותם השנים שלמדתי בשיבה, זכיתי לגלות את סודו הקבוע. פעמים רבות אין ספור, ב'אלקי נצור' של מנחה שלפני שני וחמישי, בפרט בימי השובבי"ם ובעוד פעמים רבות, היה מקבל על עצמו תענית ליום המחרת.

"רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. נקרא רע אהוב אוהב את המקום אוהב את הבריות משמח את המקום משמח את הבריות ומלבשתו ענוה ויראה ומכשרתו להיות צדיק וחסיד וישר ונאמן ומרחקתו מן החטא ומקרבתו לידי זכות ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה וכו', ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור

'אתה חונן' של ה'ברכת אברהם'

כשלמדתי בשיעור א' בשיבה (אלול תשנ"ד - קיץ תשנ"ה) בשיעורו של מו"ר בעל ה'ברכת אברהם' זצוק"ל, ביקשני ר' אברהם זצ"ל בקשה פעוטה: "אני רואה שאתה יושב מול הדלת (=דלת הכניסה לישיבת קול תורה ניצבת באמצע היכל הישיבה), ליד הכוך שר' גדליה יושב שם בסדר מוסר. אינני יכול לשבת ב'מזרח' ולחכות עד שמאות הבחורים ייצאו בסוף התפילה, כדי שלא אעכב את ההסעה שלוקחת אותי הביתה. לכן אם אפשר שאתפלל שם ליד הכוך, ואם תוכל, אשמח אם תכין לי שם סטנדר, כסא וסידור".

כך זכיתי להכין למו"ר זצ"ל מידי יום כסא, סטנדר וסידור ולהתפלל לידו, יום יום.

ככל הנראה, הייתי מהבחורים הבודדים שעמדו לידו בתפילה בכל יום. הרושם היה נורא-הוד, מחזק ומעורר מידי יום ביומו. ר' אברהם, כפי שקראנו לו בשיבה, היה אז כמעט בן 70 שנה, תורתו

דין ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק והוי צנוע וארך רוח ומוחל על עלבונו ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים" (אבות ו, א).

כל תופסי תורה ועומקי עיונה, שלא הכירוהו אישית אך הכירו את ספריו, תמיד שאלו את עצמם, במה זכה דווקא מו"ר הגר"א ארלנגר זצוק"ל שה'ברכת אברהם' נהפך לנכס צאן ברזל בכל מקומות התורה, שמאות מרביצי תורה מצטטים מדבריו ומכינים את שיעוריהם לאור תורתו הכתובה ושאינן בית מדרש ללא 'ברכת אברהם'.

אך לומדי 'קול תורה' לדורותיהם, וכל אלו שהכירוהו, לא התקשו בשאלה זו מעולם.

כי יראתו וצדקותו, טהרתו וקדושתו של ר' אברהם זצוק"ל, קדמה לחכמתו. כי "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה". קדושת התורה שלו אפפה את כל ישותו, כל הזמן, ללא הפוגה.

באחד הימים, בעת חזרת הש"ץ במנחה, הדבקתי את כרך מסכת 'כתובות' שלי בדבק סלטייפ. למחרת קרא לי ר' אברהם, הוציא מכיסו דפים מצולמים, שצילם בחנות במכונת צילום במיוחד בשבילי, ומסר לי. היו אלו דפים מתוך הספר 'שערים בתפילה' של הגר"ש פינקוס זצוק"ל 'שערים בתפילה', שעסקו במעלת ההקשבה לחזרת הש"ץ...

דפי הספר היו מעוטרים, בכתב ידו המוכר, בהערות וים של מראי מקומות לנושא, מספרים קדומים וגם מדברי הזוה"ק וספרי תורת הנסתר, ועוד ועוד. ניכר היה שהוא כתב לעצמו מראי מקומות נוספים על כל הספר, וכנראה גם על ספרי מוסר אחרים. כידוע כוחו היה גדול גם בתורת המוסר, והוציא לאור את הספר 'מאור השער' על שערי תשובה לרבינו יונה, וספר 'מאור המסילה על מסילת ישרים', וכן שלושה חלקים של 'ברכת אברהם' מאמרים והדרכות'. הוא אמר לי פעם שכל ספר 'שערי תשובה', עם כל עיקרי וחלקי התשובה, נכתב על חזרה בתשובה של עבירה אחת! שמענו ממנו אז, כשלמדתי אצלו בשיעור א', והוא חזר על הדברים בשיחה שמסר לפני מספר שנים ככולל 'מדרש אליהו' באלעד, ש"אם אדם חוטא, כתב הגר"א שיאמר וידוי, ישוב מיד בתשובה, ויחזור מיד מיד לגמרא... מתי אדם שחוטא צריך לחזור בתשובה? כתוב בשל"ה הקדוש שיחזור מיד בתשובה. הוא סיים לחטוא? שמיד יחזור בתשובה..."

"הבחורים לא צריכים להפסיד 'מהדורא קמא' רק כי יש לי 'מהדורא תליתאה'..."

שיעוריו נחשבו אצלו לקודש קדשים. השיעור התחיל מיד בתשע בבוקר. לא היה שייך שיאחרו לשיעור. ר' אברהם נכנס בכל בוקר כולו אש להבה, מתיישב על כסאו שמעל הקתדרה ומסר שיעור בריתחא דאורייתא גדולה. הקפיד מאד שכולם יישבו באותם סדר מקומות קבוע והשיעור היה מסודר מאד, בצורת אמירתו ובסגנונו. מהלך השיעור כלל את כל הראשונים והאחרונים

העיקריים בסוגיות, בתוספת דברי תורתו שלו מה'ברכת אברהם' וממה שהתווסף לו במהלך השנים ועדיין לא הודפס. זכורני שאמר ש"התלמידים לא צריכים להפסיד את ה'ברכת אברהם' מהדורא קמא, אם אלו דברים שצריך לומר בשיעור, רק בגלל שכבר יש לי את המסכת הזאת 'מהדורא תליתאה'..."

השיעור היה חי ותוסס דבר יום ביומו. ר' אברהם ישב כמלך בגדוד, הקריא כל גמרא וראשונים מתוך הכתב (היה לו ש"ס פנינים קטן מאחוריו ובכל פעם שהוצרך לצטט גמרא, הסתובב, נטל את הכרך הנצרך, פתח והקריא את הלשון במדויק). השיעור היה כתוב לפניו ב'צעטעלאך' קטנים שכתב לעצמו בהכנת השיעור בערב, וכך היה עובר מנושא לנושא, בשיעור מסודר ובנוי לתלפיות, דבר דיבור על אופנו, כשבכל מהלך השיעור דואג שכולם יקשיבו, משיב ועונה לכל השאלות, דן ומתפלפל עם הצורבים הצעירים.

במהלך השיעורים היה משלב דברי חיזוק, מוסר והשקפה, וכל דבריו באותם חודשים רשומים אצלי בסוף מחברות שיעוריו על פסחים וכתובות שכתבתי במהלך השיעור.

הנה סנן אחד שרשמתי אז מפיו, בנוסח אמירת הדברים, מתוך מחברותי: "בחור צריך לדקדק מאד בכשרות. הדבר הבסיסי ביותר הוא להביט על כל מוצר מה ההכשר שלו. היה כאן סיפור בישיבה לפני שנים רבות שבחור קנה דבר מאכל וכיבד בו את חבריו. ורק אחרי שאכלו ראו על העטיפה שאלו טריפות ממש. ב"ה שדברים כאלו לא קורים היום. ובפרט היום, בשנת השמיטה, צריך להיזהר מאד להינצל מאיסור ספיחין. שמעתי מבעל המעשה, ששאל את מרן החזו"א זצוק"ל האם אפשר לקטוף אתרוגים מפרדס של 'היתר מכירה'. לחשוש ש'היתר מכירה' הוא בכל זאת משהו ולא לקחת בלי רשות. השואל הזה שאל לחומרא ולא לקולא. שאלה של גזל מדאורייתא אם 'היתר מכירה' הוא משהו, ושאלה של דאורייתא בארבעת המינים ושאלה של ברכה לבטלה. החזון איש ענה לו שאם לא יראו שלוקח, ודאי שיכול לקחת... כי ה'היתר מכירה' הוא משחק וליצנות ממש".

רבים מהשמועות שסיפר במהלך השיעורים הוקדשו לבית בריסק, רבנו חיים הלוי, מרן הגר"ז ז"ע ובנו רבי יושע בער זצוק"ל. הנה קטע נוסף מדבריו: "הרב מבריסק אמר שאדם שרואה סטנדר למול עיניו, לא צריך לפרט ולהסביר ש'סטנדר' כולל שתי מוטות ומוט באמצע ולוח עץ מונח עליו. 'סטנדר' זה 'סטנדר'. הוא הרי רואה אותו מול עיניו ולא צריך להסביר מהו. אך לאדם שלא ראה סטנדר מימיו, צריך להסביר בדיוק איך סטנדר נראה. והנמשל, אמר מרן הגר"ז ז"ע, לרבותינו הראשונים היה הכל ברור מול העיניים, לכן הם לא נצרכו להסביר ולפרט את כל כוונת כל היסודות המבוארים בספריהם, את הלומדס' של הדברים. אבל אנחנו, 'שלא ראינו סטנדר מימינו', צריכים לבאר ולהבין למה בדיוק התכוונו הראשונים, לפרט ולהסביר כל דבר". בכל מחזור של שיעור שלימד היה מקריא פעם אחת, בעוז וברגש קודש, בחרדת הדין שאפפה כל רגע ורגע מחיי, את דברי

מ'קדש' ועד 'נרצה', כדי שהבחורים יידעו בדיוק מה מוטל עליהם לעשות. עד היום הזה נמצא אותו שיעור, הכתוב על כמה דפים צפופים, בתוך ה'הגדה של פסח' שלי ואני נוהג לפי כל הנאמר בו.

"לעזוב את 'סדר שלישי' בשביל בשר בקר?!"

היותו עבד ה' בכל רמ"ח ושס"ה, איש אלוקים קדוש ומרומם באמת, מלא ביראת ה', השפיעה על כל בני הישיבה עשרות בשנים. דמותו המרוממת ניצבה מול עינינו בכל רגע, עד היום הזה. לא ניתן לתאר במילים את הרגשת הרוממות שאפפה כל בחור שישב אצלו בשיעורים, יום אחרי יום, בקביעות וללא שום איחור או טצדקי, כשהרגשנו וראינו מהו תלמיד חכם ירא אלוקים. התקיימו בנו דברי חז"ל (מו"ק יז, א) "אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו", בכל רגע ורגע ששהינו במחיצתו.

לא נשכח כיצד היה בוחל, בשצף קצף, במידת השקר. מצטט בעוז ובריתחא את דברי המלך ע"ה "שְׁקֶר שְׁנֵאֲתִי וְאֶתְעֵבָה תוֹרְתְךָ אֶהְבֶּתִי". שנא בכל לבבו רעיונות עקומים ונלחם למען הישרות בסברות. זכורני בתקופה שהיה 'ראש הקיבוץ' ולמדנו אצלו, כיצד ליגלג על סברא עקומה שנאמרה בתחילת מסכת בבא קמא. באומרו: "בדור כזה של שקר, יגיע הזמן שידפיסו את הסברא הזאת ויגידו אותה בפשטות, כאילו היא סברא אמיתית".... (ואכן, ראיתי, כשלמדנו 'בבא קמא' בישיבה לצעירים בה אני נמצא כיום, שכבר מהלך מוטעה זה הודפס וגם נאמר ברבים...).

במשך תקופה כיהן כ'ראש הקיבוץ'. אז נלחם כאריה בשיעורים לבני הקיבוץ, בשדידת מערכות בעיונה של תורה. מאות בחורי ה'קיבוץ' נכחו אז בשיעוריו והריתחא דאורייתא הייתה אין-סופית, ויכוחים ורוח סערה עד לב שמים. זכורני שמסר שיעור לבני ה'קיבוץ' בו הביא עשר ראיות מהש"ס והראשונים, ש'קנין' הגדרתו 'הוראת בעלות' ולא 'גמירות דעת'. הריתחא דאורייתא אז איימה להפקיע את גג היכל הישיבה...

בתקופת היותו 'ראש הקיבוץ' נערכה חתונה לאחד מבני הישיבה. כיון שהחתן נישא באולם מפואר במיוחד ועם מיני מטעמים ומעדנים, תזמורות ובעלי ניגון רבים, נסעו לחתונה בחורים רבים שלא היו בחוג הידידים הקרוב של אותו חתן. ר' אברהם נשא דברי תוכחה בסוף השיעור העיוני ותהה: "בחורים נסעו לחתונה של בחור שאינם מכירים, רק בגלל שיש שם אוכל טוב ותזמורת יפה? מה עם ביטול תורה? איפה מידת האמת של אותם בחורים? לעזוב את 'סדר שלישי' בשביל בשר בקר?!", ואז פרץ ר' אברהם בבכי נורא, בכי מטלטל. השתררה דממה. כולנו הרגשנו את האמת מדברת מתוך גרונו, צער אין אונים על "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה" של סגירת הגמרות ב'סדר שלישי' אחד.

ב'רב השיח' שנערך ב'קמפ' של הישיבה במושב מירון, בבין הזמנים של חודש אב התשנ"ה, הבחין ר' אברהם זצוק"ל בכמה בחורים, שהתיישבו על הדשא לבושים בשינוי מהלבוש הישיבתי המקובל. ר' אברהם נטל את הרמקול לידיו ופתח במשא תוכחה

ה'תנא דבי אליהו' (פרק יח), הכותב: "פעם אחת הייתי מהלך בתוך גולה של בבל, ונכנסתי לעיר גדולה שכולה ישראל, ואין בה גוים. מצאתי שם מלמד תינוקות אחד, ויש לפניו מאתים נערים שרובן בני שמונה עשרה ובני עשרין שנה, ואין רבן ביניהם, אלא בן אחד ובן בן בלבד, בשביל מעשיהן מקולקלין של אותן נערים מת רבן ומתה אשתו ומת בנו ומת בן בנו, ומתו כל הנערים שרובן בני שמונה עשרה ורובן בני עשרים שנה, והייתי בוכה ומתאנח עליהן, בא עלי מלאך אחד, אמר לי, מפני מה אתה בוכה ומתאנח, אמרתי לו, לא אבכה ולא אתאנח על אילו שבאו לידי מקרא ומשנה ועכשיו הלכו להן כלא היו. אמר לי: יפה אתה בוכה ומתאנח, מפני מה הן עושין דרכים מכוערין ודברים שאינן ראויים ומקלקלין את עצמן... הן לא ידעו בעצמן שמייתה משגתן".

ואחר שהקריא בהטעמה ובריגשה את ה'תנא דבי אליהו', אמר שמשמעות הדברים היא שלא רק הנערים מתו בכך שחטאו בענייני קדושה, אלא שגם רבם ואשתו ובניו נענשו על שלא הזהירו ולימדו וחניכום, ולכן, כך אמר, אני חייב להזהיר לפחות פעם אחת לשמור ולהישמר מאד מאד.

"שכל בחור יתרגל לדבר בפני ציבור"

הכיר כל בחור ובחור שלמד אצלו בשיעורים על בוריו, וכשהיו באים להתייעץ עימו על קביעת חברותות, היה מייעץ בסבלנות, בעדינות ובמאור פנים גדול ומורה לכאו"א עם מי בדיוק כדאי לו ללמוד. בכל סוף 'זמן' היה כל בחור ובחור נכנס אליו לשיחה אישית לסיכום ה'זמן', והיה משבח וגם מוכיח בתוכחה אוהב כאו"א, מצביע על מעלותיו, אך גם מצביע במה עליו להשתפר או להתקדם.

ב'סדרים' השתרך תור ארוך לפניו לשאלות ומו"מ בסוגיות הנלמדות, וכאשר בחור העיר הערה או אמר סברא חדשה, היה מוציא פתק מכיסו ורושם לעצמו בקיצור את ההערה. היתה שמחה גדולה לכל בחור שר' אברהם רשם את הערתו בפתקיו. משמע שהסברא טובה היא וראויה להיכתב. ואכן, בכל ספרי 'ברכת אברהם' מופיעים פעמים רבות 'הקשו התלמידים', 'תירצו התלמידים' וכהנה רבות.

ב'קול תורה' נערכו מסיבות חנוכה לכל שיעור ו'ועד' בפני עצמו, מלבד המסיבה הכללית, בה השתתפו כל רבני הישיבה ובראשם מרן רה"י הגרש"ז ז"ע. לפני מסיבת חנוכה שנערכה לשיעור שלנו, ביקש ר' אברהם זצוק"ל שכמה שיותר בחורים ידברו במהלכה. "יש לנו זמן... בחורים צריכים להתרגל לדבר ברבים. אפשר לדבר בהלכה, בלימוד או באגדה, לא משנה. העיקר שיתרגלו לדבר בפני ציבור"... אמר. ואכן, כשר' אברהם נשא דברים מיד לאחר שהבחורים סיימו לדרוש, כולו זרח מאושר ואמר: "אני כל כך שמח שכל כך הרבה בחורים דיברו. בפרט בחורים שלא חשבתו שידברו, והנה, הם דיברו"....

ביום האחרון של 'זמן חורף' מסר שיעור בהלכות ליל הסדר, כשהוא מקיף את כל ההלכות בקצרה ובמהירות, בסדר שיטתי,

רב העיר כרמיאל הגרא"צ מרגלית שליט"א), קבצי 'הערות וצינונים' מתורת רבני הישיבה על סדר המסכתות שנלמדו בישיבה. בסוף הקבצים הובאו גם שיחות ומאמרי מוסר שנמסרו למערכת הקובץ ע"י רבני הישיבה. הגר"א ארלנגר זצוק"ל לא הרבה למסור שיחות לקבצים, אך שני מאמרים הוא ראה צורך עז לפרסם. מאמר "ואתה את בריתי תשמור" ומאמר "שערי שמחה", על גדרי החיוב לשמוח בעבודת השי"ת, השמחה בעבודת ה' ואופניה ומעלותיה וכיצד בן ישיבה יכול להגיע לשמחה בעבודתו, בלימודו וביראתו. ראויים הדברים למי שכתבם.

כמה וכמה פעמים הגיע למסור שיחות בכלל באלעד, עיר מגורי. זכורני כיצד ריגש את הציבור הגדול בדבריו היוצאים מהלב, בהם עמד על ההנאה הגדולה שיש לעמלי תורה להגות בתורה. "האם בן תורה נהנה באמת מבית מלון, או מעמל התורה בעומק ההבנה והעיון!?", "תהה הגר"א ארלנגר זצוק"ל, "הרי כל ההבלים הללו, של העולם הזה, שייכים לעמי ארצות, היוצאים ידי חובה של מצות 'תלמוד תורה' בזמן מועט. אך אברכים טועמים הרי את ה'גישמאק' הגדול שבלימוד ומבינים ומרגישים היכן נמצא העונג האמיתי בעולם הזה, בתורה!". ומי יוכל לומר זאת באמת, רק אדם שבענקים כמו"ר זצוק"ל, שהרחיק מעליו כל קשר למדוחי העולם הזה וענייניו, התרחק כל ימיו מפרסום ומחיצוניות, אהב את האמת ודבק, ברוב שמחה וחדוותא דשמעתתא, אך ורק בתורה הקדושה ובנותן התורה ברוך הוא!!

כיון שמסע הלווייתו של הגר"א זצוק"ל נערכה בשעות הבוקר, רבים ממרביצי התורה בישיבות שמחוץ לירושלים התלבטו האם לעזוב את תלמידיהם, להפסיד את אמירת השיעור בישיבה ולנסוע להלוויה, שהרי תלמידים אוהבים ומוקירים טובה הם. שוחחתי עם כמה מתלבטים מהם בטלפון. התחבטו והתחבטו וכולם אמרו, כמעט באותם המילים, "מה ר' אברהם היה אומר על זה? שלא מבטלים שיעור. אין דבר גדול וקדוש יותר מהשיעור". לזכרו ולשמו- תאוות נפש.

(פורסם ב'יתד השבוע').

(יצא לאור הספר החדש 'מחשבה בפרשה' מהרשב"ב גנוט שליט"א, הכולל לקחי מוסר ותבונה, סיפורי מופת, עובדות מגדולי ישראל, הגיונות מחשבה ופניני תורה והלכה, בצירוף הליכות והנהגות ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א. הפצה ראשית: יפה נוף).

כואב על לבוש הראוי לבני תורה ולבני ישיבה, גם בפגרת 'בין הזמנים'. דבריו היוצאים מן הלב חרותים, מילה במילה, על לוח ליבם של מאות בני הישיבה שהשתתפו אז ב'סימפוזיון' הישיבתי. עד היום הזה מצטטים, וחוזרים ומצטטים, כל מאות בוגרי הישיבה את הדברים, כצורתן וכנתינתן. [אגב, סיפר לי בעל המעשה: בקמפ של הישיבה שהתקיים במושב שדה יעקב בשנת תש"נ, התקיים בכל בוקר מנין עם הנץ החמה, ע"פ בקשת הגר"א זצ"ל. במוצ"ש נערכה תכנית עד שעה מאוחרת בלילה, ורק בחורים בודדים התעוררו לתפילת הותיקין. ר' אברהם הורה שבשום אופן לא יעירו בחורים משנתם. חיכו וחיכו, עד שהתייאשו. הגר"א זצוק"ל אמר שהוא נכנס לחדר להתפלל ביחידות, (כפי שפסק הביאור הלכה סי' נח סק"א ד"ה ומצוה, שהזהירים להתפלל בכל יום ותיקין במניין, רשאים כשאין להם מניין להתפלל ביחידות) ושיקראו לו כשיגיעו מתפללים נוספים. לפתע הגיח טנדר עם כמה וכמה יהודים שנסעו לצפון וחיפשו מניין...].

"מה ר' אברהם היה אומר על נסיעה הלווייתו על חשבון מסירת השיעור?"

היותו שרוי כל הזמן, ללא הפוגה, בפחד ויראת אלוקים, לא מנעה ממנו להיות שמח ומאושר. תמיד חיך ושמח שמחה גדולה, מתעניין ומלטף, תופס בידו החמימה את הבחור המדבר אליו ומשפיע עליו אהבה גדולה ומחמאות. אם בישיבה ניכר היה אצלו ענין ה'רב והתלמיד', הרי כשנפגשתי עימו פעמים רבות לאחר נישואי, תמיד היה מרבה במחמאות וברכות. מרגלא בפומיה השאלה הידועה על כפל- הלשון בברכת החודש 'חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא - חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', והוא הסביר: "פעם אחת מבקשים 'חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא' ופעם שניה מבקשים 'חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', שלא מספיק שתהיה בנו יראת שמים, אלא שנהאב את היראת שמים שלנו". ואכן, מו"ר ר' אברהם זצוק"ל היה כל כולו יראת שמים, ובד בבד אהב בכל נימי נפשו את יראת השמים, היא שימחה אותו ועשתה אותו, יחד עם עסק התורה השמיימי שלו, למאושר עלי אדמות.

בזמן לימודי בישיבה הוציא אחד הבחורים, (לימים חתנו של

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

האם האנגלים ניסו להביא את העץ של אברהם אבינו למוזיאון הבריטי?

5 דברים שאולי לא ידעת על העץ של אברהם אבינו

במדרש שאותה סגולה נפלאה נעשתה בדווקא ע"י האילן עצמו, ולא ע"י ענפיו התלושים.

3. עדותו של רבי פתחיה מרנשבורג שראה את האילן

אחד הראשונים, רבי פתחיה מרנשבורג (אחיו של ר"י הלבן מבעלי התוס') ביקר בארץ ישראל וסיפר אודות מסעו (בספר מסעותיו 'סבוב ר' פתחיה' עמ' 53): "באלוני ממרא ישב זקן אחד, וכשבא רבי פתחיה לשם - נטה הזקן למות, וצוה לבנו להראות לרבי פתחיה העץ שנשענו בו המלאכים, והראה לו זית אחד יפה, ונחלק לשלשה חלקים, ואבן שיש באמצע, וקבלה בידם - כשישבו המלאכים, נחלק העץ לשלשה חלקים, שכל אחד נשען על עץ אחד, וישבו על האבן. ופירות העץ מתוקים מאד".

4. קת איזמל המילה של החת"ס נלקחה מהעץ של אברהם אבינו

כתב בספר 'חוט המשולש', אודות מרן ה'חתם סופר': כאשר כיבדו לזקני זצ"ל את הנשיאות מארץ הקדושה, שלחו לו משם חתיכת עץ מן העץ אשר נשענו תחתיו המלאכים אצל אאע"ה! והוא לקח האיזמל אשר מל בו רבו הגאון הקדוש רבי נתן אדלער זצ"ל, ונתנו לאומן שיעשה מן העץ בית יד להאיזמל של מילה הזה - משובץ בכסף טהור, וחקוק עליו: 'והנה שלשה אנשים נצבים עליו'. ושמעתי שאמר זקני זצ"ל, מעת אשר שימש באיזמל זה, לא אירע לו שום תקלה בהימולו את בני".

5. האם ניסו להביא את העץ של אברהם אבינו למוזיאון הבריטי?

עוד כתב שם: "ודבר פלא שמעתי, לפני כמה שנים קנו ממלכת ענגלאנד עבור המוזעאום את האילנא רברבא הזה בדמים הרבה מאוד, וכאשר חפרו אותו להוליכו למדינתם - פתאום נתהווה אש סביבו, ונשרף כל האשל ונשתקע במקומו".

(פיקודיך דרשתי וירא תשע"ט)

1. האילן הפלאי גילה לאברהם אבינו איזה אורח צריך לגייר ב'ילקוט חדש' (פרק אברהם וכל הדורות שבימיו אות נו), מביא משם הזהוה"ק: אברהם, בכל מקום שהיה שם, נטע אילן ולא עלה לו כהוגן, עד שבא לארץ ישראל ונטעו שם. ובאותו אילן בדק בני אדם: מי שהיה דבוק בהקב"ה, האילן פרש עליו ענפיו וכיסה את ראשו ועשה עליו צל. ומי שדבק בעבודה זרה, האילן סילק את עצמו ממנו והענפים עלו למעלה, ולא הניחו אברהם עד שגיירו. וכן היה תחת האילן מעין מים. מי שצריך טבילה, המים עלו לקראתו והאילן סילק ענפיו, כדון ידע אברהם שהוא טמא וצריך טבילה. ואם לאו, המים יבשו וידע אברהם שצריך זה שבעה נקיים".

וכע"ז כתב בילקוט מעם לועז: "בהיות אברהם בארץ כנען, נטע אילן שעל ידו נודע לו טיבם של האנשים שהיו מתארחים בתוך ביתו, אם הם טובים אם לא. שהאורחים שנזדמנו לביתו היו עוברים תחת העץ הזה שבחצר. ואם היו טובים היה האילן פורש את ענפיו ונתרחבו מאד, עד שכל החצר היתה דומה כסוכה מוצלת יפה. אבל אם היו רעים, היו הענפים מתכווצים וחודיהם מופנים כלפי השמים, וכך לא עשו שום צל".

2. מדוע לא בדק אברהם את שלושת המלאכים ע"י האילן?

והנה כתב רש"י: "כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו". ויש להבין, מדוע לא הכניסם אברהם תחת האילן, וע"י שיראה אם ענפי האילן עושים עליהם צל - יידע אם הם עובדי עבודה זרה? ואפשר להסביר זאת לפי מש"כ בספר 'טעמא דקרא' למרן הגר"ח קניבסקי שליט"א: "והשענו תחת העץ, בר"ה (יא, א) מבואר דבסוכות היה מעשה זה, וכיון דקיים אברהם אבינו כל התורה, נראה דהאי עץ תלוש היה - והיה סוכה" (וראה גם מה שכתב במדרש רבה פרשת נשא: "והשענו תחת העץ - שעשה להם סוכה"). ולפי דבריו, הרי שאותו העץ נתלש לצורך הסוכה, ולכן לא היה יכול אברהם לבדוקם כלל ע"י הצל, כיון שהעץ נתלש ממקור חיותו, ומבואר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?   שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

רק בשעה 6:30 בערב נזכרנו שעלינו ללכת לקחת את הברכונים. אבל בעלת הבית כבר לא הייתה בביתה. צלצלנו אליה, והיא אמרה שתגיע מאוחר יותר. והנה בתוך כדי השיחה היא החלה לצעוק...

הרב משה שבות שליט"א, מנהל רוחני בישיבת 'כתר תורה' במקסיקו, משתף את קוראי 'הפותר' במעשה נפלא של השגחה פרטית שאירע עמו השבוע

אחרי צהריים, ולשם לה. ושוב פעם, שכחנו ללכת לקבל את הברכונים, ונזכרנו בזה רק בשעה שש וחצי בערב, ואז הלכנו לביתה כדי לקחת את הברכונים, אבל היא כבר לא הייתה בבית. צלצלנו אליה, והיא אמרה שתגיע מאוחר יותר. והנה בתוך כדי השיחה, היא התחילה לצעוק כי שכחה התנור דלוק בבית עם אוכל בפנים, וחוששת שאוטוטו תפרוץ שריפה בבית. אמרנו לה שאנחנו נמצאים למטה בבנין, היא נתנה לנו את הקוד של הכניסה, ונכנסנו, הבית כולו היה אפוף עשן, האוכל היה שרוף לגמרי, אבל ברוך ה' לא אירע שום נזק בבית. התברר לנו גודל ההשגחה הפרטית, ואת הסיבה לכל האיחורים והשכחה, כדי שנגיע בדיוק באותה שעה שבה היא תהיה זקוקה לנו. אם לא היינו מגיעים באותה שעה, והיא לא הייתה נזכרת בזה, ה' ירחם מה שהיה עלול לקרות.

לפני שבוע ימים היתה לנו חתונה במשפחה. בשל כל הטרדות והסידורים שכחנו לשלוח להדפיס ברכונים למזכרת מהחתונה, ונזכרנו בזה יומיים אחרי החתונה. החלטנו שבכל זאת נעשה את הברכונים, כנהוג, כדי שישאר למזכרת למשפחות ולזוג הצעיר. היה אמור שהברכונים יהיו מוכנים ליום שישי, לפני השבע ברכות אחרון שהיה צריך להיות בשבת קודש. הברכונים כבר היו מוכנים, וכבר היה מודפס עליהם "מזכרת משמחת הנישואין של...", אבל שכחנו ללכת לקחת אותם. כשנזכרנו הלכנו לבית שבו הכינו את הברכונים, אך לצערנו, בעלת הבית, אשה אלמנה, שהיא זו שהדפיסה את הברכונים, כבר לא הייתה בבית. במוצאי שבת התקשרנו כדי להגיד לה ששכחנו ללכת לקחת את הברכונים, וסיכמנו שאפי' שכבר סיימו את השבע ברכות נעבור אצלה לקבל את הברכונים ביום ראשון בערך בשעה שלש

סגולות וישועות

כשמוזכרים רכב, הדבר הראשון שצריך לעשות זה להודיע לציבור שהרכב עומד למכירה. לוקחים נייר, רושמים עליו 'למכירה', מצרפים מספר טלפון ותולים על חלון המכונית. אבל רגע לפני שעשיתי זאת, קיבלתי על עצמי דבר חשוב...

לעמוד בניסיון ולא לקרוא את המודעה או לבחון את הרכב. אמרתי לנפשי: עכשיו אני תולה מודעה, ולפני שבת מסיר אותה! ביום חמישי שטפתי את המכונית, כראוי לרכב שעומד למכירה. לקראת סדר ב' ניגש אליי אברך ואמר לי: "שמעתי שאתה מוכר את האוטו, ואני חושב שהוא יכול להתאים לי. תרשה לי לנסות אותו?" בהחלט. הוא לקח את האוטו לכמה סיבובים, התרשם לטובה, ועוד לפני שבת קנה אותו. ובדיוק כמו שקיבלתי על עצמי, הסרתי את המודעה עוד לפני שבת... ואני חש שהסייעתא דשמיא המיוחדת שהיתה לי במכירה, היא בזכות הקבלה להישמר מלהכשיל יהודים בשבת קודש. (גיליון 'השגחה פרטית')

מספר מנחם מבני ברק: החלטתי למכור את הרכב שלי, וכאשר ביררתי על האפשרויות העומדות בפניי, אמרו לי 'מבינים' שרכב כזה קשה למכור. הבנתי לפי דבריהם, שמהרגע שאפרסם על המכירה ועד שמישהו ירצה אותו, יארך זמן ארוך, וחששתי שהדבר יפגע בסדרי הכולל. בכל זאת, כשצריך למכור עושים השתדלות הגיונית, והדבר הראשון שצריך לעשות זה להודיע לציבור שהרכב עומד למכירה. לוקחים נייר, רושמים עליו 'למכירה', מצרפים מספר טלפון ותולים את המודעה על חלון המכונית. רגע לפני שניגשתי לעשות זאת, קיבלתי על עצמי להסיר את המודעה לפני שבת. זאת מפני שזכרתי שכאשר בעצמי רציתי לקנות רכב, כשהייתי נתקל במודעה כזאת בשבת, לא תמיד הצלחתי

מדי פעם שאלו אותי מכרים: "צריך עזרה?" - והתגובה שלי היתה: בעזרת ד' נסתדר... ובכך זה הסתיים. אבל לילה אחד נקש אצלי בדלת חבר. "באתי לעזור" - הכריז, והתחיל להפשיל שרוולים...

"החבר עזב את הבית לאחר חמש שעות, אבל השאיר אותי עם תוכנה שתלווה אותי בעזרת ד' לעולם ועד"

מעשה:

שלהי אלול תשע"ו. יהודי שמתגורר באחד מריכוזי היהדות החרדית בארה"ב מבחין במודעת 'שלום זכר' עליה חתום פלוני אלמוני. הוא מכיר אותו ומכיר במצבו, משפחה שאין לה קרובים בארה"ב. הוא מיד מרים טלפון לבעל השמחה. "במה אפשר לעזור?"

הלה מנסה לומר שאין צורך בעזרה, אך הוא מסביר לו שהוא בין כה וכה הולך לעזור, אז לפחות שיאמרו לו היכן למקד את המאמץ... בעל השמחה מחייך ומבקש: "תוכל להשלים לי כמה קניות לשלום-זכר?" - "בוודאי!". מצוייד ברשימה הוא יוצא לחנויות, מעלה את הסחורה לבית המשפחה וממשיך להתעניין מה עוד ניתן לתרום.

מוצאי שבת קודש, בעל השמחה מתקשר אל מיודענו ומבקש ממנו: "תוכל לקפוץ אלי?"

הוא מגיע לבית ומקשיב למונולוג הבא: "לא האמנתי שיש אנשים כאלה, לא רק מציעים עזרה אלא פשוט מתחילים לעזור בפועל. תראה, למדתי מכך שאתה מרגיש קרוב אלי, אז תרשה לי לספר לך משהו..." וכאן הלך וגולל 'בעל השמחה' את סיפור חייו, ומתאר כיצד 'השמחה' אינה בת לווייתו תמיד. במשך שעה ארוכה הוא שופך את ליבו באוזני הידיד החדש שגילה.

למעשה:

מספר מיודענו בעל המעשה: "הרקע להתרחשות הוא המציאות בה הייתי נתון באותו חודש אלול. בחודש אב, לקראת שנת הלימודים החדשה החלטנו לעלות לארץ ישראל. מזמן חשבנו וחפצנו ברעיון, אך עד הרגע האחרון עדיין לא ידענו שזה עומד להתרחש. בבין הזמנים אב הגענו לבקר בארץ ישראל ופשוט החלטנו להישאר כאן.

"אני אישית הייתי חייב לחזור לארה"ב לאלול, כי לא יכולתי לעזוב את המשורה התורנית שלי שם מהיום למחר. בשבועות הספורים ששהינו בארץ ישראל בימי בין הזמנים היינו צריכים לשכור דירה, להכניס את כל הילדים למוסדות חינוך ולהתחיל את כל החיים מחדש. כמובן שהיינו טרודים מאוד. לקראת ראש חודש נאלצתי להיפרד ממשפחתי המרובה בלעה"ר

ולטוס לארה"ב.

"במהלך אלול בקושי יכולתי לנשום. במשך היום הייתי עסוק במשרה מלאה, ובלילות, בשל הפרשי השעות, עמדת בקשר עם המשפחה מנסה לטפל ולפתור בעיות התארגנות והתאקלמות בארץ חדשה. בין לבין הייתי צריך למצוא שוכר לבית בארה"ב, קונה לרכב, לסגור את העניינים מול כל מוסדות הלימוד של ילדי ומול כל החברות שאדם מן השורה עומד עמן בקשר - עירייה, חשמל, בנקים, חשבונות וכו', בקיצור, לארוז חיים שלמים.

"במשך כל התקופה המלחיצה הזו נשאלתי לא אחת בידי מכרים בארה"ב: 'צריך עזרה?', והתגובה האינסטינקטיבית היתה: בעזרת השם נסתדר... בכך פחות או יותר הסתיים העיסוק בנידון.

"אבל יום אחד, וליתר דיוק לילה אחד, נקש אצלי בדלת חבר. 'אוהו, ברוך הבא, מה שלומך?'

"באתי לעזור', הוא מכריז תוך כדי הסרת הכובע והחליפה והפשלת שרוולים.

מה? לא התכוונתי שתבוא לעזור! אבל הוא אין לו זמן לדיבורים. הוא מתחיל להזיז דברים. 'אולי תדריך אותי מה נחוץ, כדי שלא ניגע לריק?' הוא מבקש.

"טוב, תראה, צריך לארוז את כל המוצרים האלה ב... והוא כבר אורז ומסדר ומארגן. כך במשך לא פחות מחמש שעות עבודה פיזית של ממש.

הוא עזב את הבית באמצע הלילה והשאיר אותי עם תוכנה שבעזרת השם לא תמוש ממני לעולם ועד: אני רוצה לעזור למישהו? אז פשוט אגש ואעזור לו, כי אם רק אשאל אותו אם הוא צריך עזרה, הוא עלול להרגיש שכוונתי להשקט את המצפון שלי, ועוד על חשבוננו... כלומר, מלבד כל העול והעבודה המוטלת עליו, נוסף לו גם תפקיד של השקטת מצפון הסובבים אותו, וזה כבר ממש לא הוגן.

"כך, כאשר הבחנתי במודעת ה'שלום זכר' באותו בוקר, ואני יודע שהמשפחה הזו צריכה עזרה, פשוט באתי לעזור. וזה כל כך הקסים את בעל השמחה, שלא ידע שאני ממש טרי ב'מקצוע' החדש הזה..."

(הרב ישראל למברגר מוסף שב"ק וירא תשע"ז)

האם מותר לעצור באמצע תפילת שמונה עשרה כדי להקשיב להבדלה?

David Cohen/Flash90

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

לפי"ז יתכן שגם בהבדלה יוכל להקשיב ולצאת ידי חובה. אך בשו"ת הר צבי ת"א סי' נ"ט הוכיח מהראשונים שנקטו מחלוקת רש"י ותוס' כספק, וי"ל רק לגבי קדושה הכריע השו"ע כרש"י, שאם יחמיר כתוס' הרי יוצא קולא שמפסיד קדושה, אבל בהבדלה יש לחוש לדברי תוס'. ולי העני נראה עוד דאף לדעת רש"י יתכן רק בקדיש וקדושה שהוא מענין התפילה התירו להפסיק בשתיקה ולצאת בשמיעה, אבל בהבדלה שהיא מצוה נפרדת אין להפסיק בשתיקה באמצע שמונה עשרה, וכן א"ל הגר"י פלק שליט"א ראש כולל עטרת שלמה מודיעין עילית שדעת החזו"א שאי להפסיק בשמונה עשרה לשמוע הבדלה.

שאלה: בישיבה עושים הבדלה לכל הבחורים מיד לאחר שהחזן מסיים תפילת מעריב, וישנם בחורים שמאריכים בתפילתם ואוחזים עדיין באמצע שמונה עשרה, והשאלה האם מותר לעצור ולשתוק באמצע התפילה ולהקשיב להבדלה או שאסור להפסיק באמצע התפילה להבדלה שהיא מצווה שאינה מעניין התפילה?

תשובה: הנה בסימן ק"ד הובא מחלוקת רש"י ותוס' בעומד באמצע שמונה עשרה והחזן אומר קדושה שדעת רש"י שיפסיק וישמע ויצא ידי חובה כדין שומע כעונה, ותוס' סוברים שכיון ששומע כעונה נחשב שהוא מדבר אסור לו להפסיק כדיבור באמצע שמונה עשרה, ולהלכה נפסק כרש"י שיפסיק ויקשיב לקדושה,

מי שאינו מוכן אף פעם להלוות כסף לאחר - האם יצא מכלל 'עמיתך'?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

כן הוחזק כן בעיר מחמת שמועות רעות שיוצאות עליו תמיד. ב) עליו להתבונן היטב על פי דרכי התורה אם זה באמת עוון, ולא יחליט תיכף את הענין בדעתו. ג) שלא יגדיל את העוולה יותר ממה שהיא. ד) שיכוון לתועלת - שיתרחקו בני אדם מדרך רשע, אך לא יתכוון ליהנות מהפגם ההוא שהוא נותן בו, ולא מצד שנאה שיש בו עליו. ה) שלא יספר בסתר, ואילו בפניו יחניף לו, אלא יספר בפרסום, אם לא שיש לו פחד ממנו, או מפני חשש מחלוקת. ב'ביאורים ומוספים' מביאים פרטים נוספים בדין זה, וביניהם: העובר על עבירה שהיא מעניני המידות כגון כעס או גאווה, כתב להלן שאין לגנותו עבור זה, כיון שיש בזה הרבה גדרים שלפעמים מותר להתנהג כך, ומשתנים הדברים לפי האיש והזמן והמקום, ורגילים בני אדם לטעות בזה.

על עבירות שבין אדם לחברו כמו גזל נזק צער ובושת, כתב לקמן שאינו יוצא מכלל 'עמיתך' בעבורם, אף שעובר עליהם כמה פעמים, כיון שבעבירות אלו היצר מטעה אותו שמותר, ורק אם

בהלכות הנלמדות היום (כלל ד סעיף ז) מפרט ה'חפץ חיים' את האופנים בהם מותר לדבר לשון הרע על עוברי עבירה: אדם שאין דרכו להתחרט על חטאיו ואין פחד אלקים לנגד עיניו, כמו הפורק מעליו עול מלכות שמים לגמרי ח"ו [וראה ב'ביאורים ומוספים' לענין יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות בזמננו, האם נחשבים תינוקות שנשבו], או אפיקורסים.

וכמו כן, אדם שאינו נזהר מעבירה אחת מפורסמת "שכל שער עמו יודעים שהיא עברה", אזי מוכח שלא עושה כן מחמת שיצרו גובר עליו אלא שהולך בשרירות לבו - אנשים אלו מותר להכלימם ולספר בגנותם, בין בפניהם ובין שלא בפניהם [וראה שם לגבי חיובים נוספים של 'בין אדם לחברו' שאין נוהגים לגביהם].

אמנם, לגבי מי שלא פרק עול מלכות שמים לגמרי, ואינו אפיקורוס, אלא שאינו נזהר בעבירה אחת כנ"ל, דרושים כמה תנאים כדי להתיר לספר עליו לשון הרע: א) שאת העוולות שעל ידן הוחזק לרשע, יראה בעצמו ולא בשמיעה מאחרים, אלא אם

מטעם זה. וכן אדם שאינו קובע עיתים לתורה, כתב לעיל שאינו יוצא מכלל 'עמיתך' עבור זה, כי בעוונותינו הרבים נחשב לאנשים כהיתר, שסוברים שכיון שהוא טרוד לפרנסתו פטור מתלמוד תורה, ואינם יודעים שאפילו איש עני ביותר חייב לקבוע עיתים לתורה.

מדובר בגנב או גזלן פשוט, שאין לתלות שיש לו במה לטעות בשום אופן, יתכן שיוצא על ידי זה מכלל 'עמיתך'.

וכן לענין מי שאינו מוכן אף פעם להלוות כסף לאחר, כתב לקמן שאדם טועה באיסורים כאלו שבין אדם לחבירו, שסובר שאין זו אלא מידה טובה בעלמא, ולכן אינו יוצא מכלל 'עמיתך'

דקה מתוקה - 60 שניות מרתקות על הדף היומי

מדוע ידע המן רק את יום פטירתו של משה רבנו ולא את יום לידתו?

ראש השנה דף יא

ויאמר אלהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום

זוה פיקוח נפש', 'אפילו הרב יתיר, אין ספק בדבר!' "אולי, באמת. הוא נראה חיוור... 'לך ותשאל אותו', אמרה לב של אבן... לשלוח חולה מסוכן לקצה השני של העיירה כדי לשאול בדיני נפשות... בפירוש שינוי שבהלכות אלו 'הזריז הרי זה משובח, והנשאל מגונה (מדוע לא למד) והשואל הרי זה שופך דמים' (ירושלמי יומא פ"ח ה"ה).

"הלך, ומיד חזר. 'אמרת לך', נהם, ומלא גרונו מים. "תמהה: 'כבר הגעת לבית הרב, ונכנסת, ושאלת, וענה, וחזרת?!"

"חסכתי דרך', הסביר לה. 'עברתי ליד בית הכנסת, ושמעתי שמתפללים מנחה, והרב שליח ציבור, ואוחזים בחזרת התפילה. אבל פיקוח נפש הוא, והרב הפסיק לכבודי באמצע התפילה ודחק בי: 'עס', תאכל, 'צמח!'.

"ודאי, הרב אחז בברכת 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח', אבל צמח קלט מה שרצה לקלוט. 'עס צמח', ומהר למלא אחר ההוראה!

"כך המן" - סיים הגר"י גלינסקי - "את מה שהוא רצה לראות, ראה!"

(ע"פ להתעדן באהבתך)

בגמרא (מגילה יג:): נאמר, שכאשר נפל הפור על שבעה באדר, שמח המן שמחה גדולה, כיוון שזה היום שמת בו משה רבנו ע"ה, אך לא ידע שביום הזה גם נולד משה רבנו.

הקשה הגר"י גלינסקי זצ"ל: איך ידע המן ששבעה באדר הוא היום שמת בו משה? - רש"י בגמרא שם מביא חשבון ארוך ומורכב שיוצא מפסוק אחד בספר דברים ושני פסוקים בספר יהושע, שמשלושתם יחד עולה ששמה רבנו נפטר בז' אדר. אז את כל החשבון הזה המן ידע לעשות, ואילו את הפסוק המפורש בספר דברים - "בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום", שממנו יודעים ששמה גם נולד ביום שנפטר - רק את הפסוק הזה הוא לא ידע! "אלא מאי" - הסביר הגר"י גלינסקי במתק לשונו - "ודאי ידוע לכם המעשה בצמח - לא?! ובכן, יהודי ושמח צמח, בעל גוף ולא כל כך בעל נפש... התענה כל כך בישיבה על השרפרף בתשעה באב, ועוד יותר במלמול הקינות בהן לא הבין מילה; אח"כ השתרך עם כל בני העיירה לבית העלמין כנהוג, ורגליו היחפות ניגפות באבני הדרך והשמש קופחת מעל. אבל וחפוי ראש נדחף אל ביתו והודיע: 'זהו, התענית דיי על החורבן, קרא עלי מועד לשבור בחורי. כבר אחרי חצות, ורובו של יום ככולו. איך האלט שוין נישט אויס, אני חייב לשתות'.

"נבהלה אשתו ומחאה: 'מה לך, צמח. תשעה באב היום!'"

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

השוכר ארבעת המינים מחבירו ביום הראשון של סוכות - האם יצא ידי חובה?

למתנה על מנת להחזיר - יש אומרים שנחשב הדבר מאליה כמתנה על מנת להחזיר, ובתנאי שהנותן והמקבל יודעים את ההלכה הנ"ל שאין יוצאים ידי חובה בארבעת המינים שאולים, שאז יש להניח שכוונתם למתנה על מנת להחזיר. ויש חולקים, ויש להחמיר כדבריהם.

[שו"ע תרמט, ב, ומשנ"ב טו; ביאורים ומוספים דרשו, 32]

כפי שלמדנו, ביום הראשון של חג הסוכות, צריך שארבעת המינים יהיו מְשַׁל הנוטל עצמו. ושכירות, או השאלה, אינה נחשבת כבעלות לענין זה. אולם, המקבל ארבעת המינים במתנה 'על מנת להחזיר', נחשב כבעלים, משום שזוהי ככל מתנה אחרת הכרוכה בקיום תנאי מסוים.

והנותן את ארבעת המינים לחבירו ביום הראשון של חג הסוכות, ולא אמר שכוונתו להשאלה, אך גם לא אמר שכוונתו

מי שנטל לולב האסור בהנאה מחמת נדר והתירו לו את הנדר - האם נחשב למפרע שקיים את המצוה?

(במקורות). וכשהאתרוג אסור בהנאה או באכילה לאדם מסוים בלבד, יתכן שאף אדם זה יכול לקיים בו את המצוה בשאר הימים. ומי שנטל לולב האסור בהנאה מחמת נדר, ולאחר מכן התירו לו את הנדר - כיון שהתרת הנדר עוקרת אותו למפרע, הרי זה נחשב למפרע שקיים את המצוה.

[שו"ע תרמט, ב, משנ"ב טז-יז, וביה"ל ד"ה או; וראה משנ"ב מה; ביאורים ומוספים דרשו, 35]

לולב האסור בהנאה - אף אם אינו אסור לבעליו בלבד - לא ניתן לקיים בו את המצוה ביום הראשון של חג הסוכות, כיון שאינו נחשב כשייך לבעליו. ובשאר הימים, ניתן לקיים בו את המצוה, כיון שקיום המצוות אינו חשוב כהנאה, אלא כקיום גזירת המלך, הקדוש ברוך הוא.

דין זה אמור גם בהדס ובערבה, אולם, אתרוג האסור בהנאה, או באכילה, לא ניתן לקיים בו את המצוה אף בשאר הימים, (ראה

פירות של עץ 'אשרה' - האם הם מותרים באכילה?

ועץ שעשוהו עבודה זרה, והוא עץ ה'אֲשֶׁרָה' הנזכר בתורה ובדברי חכמינו ז"ל - העץ עצמו, וכן הפירות והענפים שצמחו לפני שעבדוהו, מותרים בהנאה; אבל הפירות והענפים שצמחו בו לאחר שכבר החלו להשתמש בו כעבודה זרה, אסורים בהנאה. ועץ שנטעו גוי לשם עבודה זרה, אסור אף הוא עצמו בהנאה; אך אם נטעו ישראל, אינו נאסר בהנאה עד שיעבדוהו בפועל.

[שו"ע תרמט, ג, משנ"ב יט-כא, ושעה"צ יז; ביאורים ומוספים, 40]

חפץ ששימש כעבודה זרה של גוי, אסור בהנאה. אולם, אם גוי 'ביטל' את העבודה זרה שבחפץ, דהיינו שעשה בו מעשה המורה שאינו מכיר באלהותו של חפץ זה - מותר בהנאה. לעומת זאת, חפץ ששימש כעבודה זרה של ישראל, או ששימש כעבודה זרה של גוי ונכנס לרשות ישראל - אסור בהנאה לעולם, ולא ניתן 'לבטלו'.

* בקטיפת ערבות (או המינים האחרים), יש להקפיד לקטוף דווקא ממקומות שידוע לכל כי הם הפקר, כגון שפת הנהרות, או שבעליהם נתנו את רשותם לכך.
* יש שכתבו, שבקטיפת ארבעת המינים בארץ ישראל, יש לחשוש לגזל מישראל, דהיינו מירשיהם של אלו שהקרקע היתה בבעלותם בטרם נכבשה על ידי הגויים; אך המנהג שלא לחשוש לכך.
* קטן, יכול לקשור את חוטי ציציותיו לצורך עצמו. ולדעת המשנה ברורה, אף לאחר שנעשה בר מצוה, יכול להמשיך ולהשתמש בציצית שקשר בעודו קטן; ויש שפקפק בדבר.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מי שבנה סוכה מתחת גגון נפתח ולאחר מכן פתח את הגגון - האם הסוכה כשרה?

מחדש, שהרי סכך שהוכשר לאחר הנחתו פסול. הלכה זו, אמורה רק במקרה שהפסול הוא בסוכה עצמה, אולם, המסכך את הסוכה כהלכתה, אלא שהיא בנויה תחת גג או עץ, באופן שהם פוסלים אותה, ולאחר מכן הסיר את הגג, או כרת את העץ - הסוכה כשרה. וראה עוד במקורות.

[שו"ע תרכו, ב, משנ"ב יג רטו; וראה שו"ע שם, ג, ומשנ"ב יח; וראה עוד ביאורים ומוספים דרשו, 21]

מהכתוב "חג הסוכות תעשה לך", דרשו חכמינו ז"ל: "תעשה - ולא מן העשוי", כלומר, בשעת העשייה - הנחת הסכך - תהיה הסוכה כשרה, ולא שתוכשר לאחר גמר עשייתה. ולכן, למשל, אם תלה את הסכך באוויר בדרך כלשהי, ולאחר מכן הקים את הדפנות, הסוכה פסולה.

וכמו כן, המסכך את סוכתו בענפים בעודם מחוברים לעץ, ולאחר מכן הפרידם מהעץ, עליו להגביה את כל הסכך ולהניחו

הלוח היומי

י"ד בחשוון | רבי יהודה אריה ליוא זצ"ל, מפראג

יארצייט:

ש': רבי יהודה אריה ליוא זצ"ל, מפראג.

תמ"ד: רבי יצחק ב"ר אברהם אלגאזי זצ"ל, מרבני כיא-איזמיר, בעל ש"ת אלגאזי.

תר"ץ: רבי מנחם ב"ר צבי הירש קארקובסקי זצ"ל, ר"י נובהרדוק, אב"ד טימקוביץ-מינסק, חסלוביץ, נובהרדוק ועוד, בעל עבודת המלך על הרמב"ם.

תש"ב: רבי אהרן ב"ר מנחם נחום פרידמן זצ"ל הי"ד, האדמו"ר מבויאן צ'רנוביץ, בעל תולדות אהרן ועוד.

תש"ג: רבי אברהם אלימלך ב"ר ישראל פרלוב זצ"ל הי"ד, מסטולין קרלין, מייסד ישיבות בית אהרן ואור ישראל.

להפוך פעולות שגרתיות למצוות

כתב הסמ"ג: מצות עשה ללכת בדרכיו שנא' "והלכת בדרכיו" (דברים יח, לב) והוא לעשות חסד ומשפט וצדקה בארץ. (סמ"ג - רמזי מצוות עשה, ז)

בכל פעולה שעושים עבור השני מקיימים מצות חסד ומצות "ואהבת לרעך כמוך"

לדוגמא: כשמעבירים ילד כביש, כשעונים מה השעה או היכן רחוב מסוים, כשמחייכים, כשמחמיאים, כשמטפלים בילדים, בכל פעולה שעושים עבור בני הבית (קניות, סידור ונקיון הבית, סיפור או משחק עם הילד וכו'), כשמשאילים כסף או חפץ לשני, כשמשתתפים בשמחת השני וכשמבקרים חולה.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il